

¹ Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків² Школа економіки та менеджменту в публічному адмініструванні в Братиславі, Словаччина

ІНДИКАТОРНИЙ ПРОФІЛЬ УКРАЇНИ ТА СЛОВАЧЧИНИ В МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯННЯХ

Відмінною рисою економічного розвитку світу кінця ХХ початку ХХІ століття є процеси глобалізації та регіоналізації, що постійно посилюються. Ці процеси за своєю сутністю мають діалектичну природу єдності протиріч. Так, глобалізація створює єдиний економічний простір і, таким чином, змінює соціально-економічний розвиток країн, регіоналізація виступає засобом захисту країн від глобалізаційних процесів, підтримуючи самостійність національних ринків та виникнення наднаціональних регіональних утворень, що спрямовані на вирішення проблем певного територіального простору (приклад, Євросоюз). Об'єднує ці два процеси те, що вони сприяють посиленню міжнародної взаємодії держав, створюють передумови подальшої відкритості економік, що має як позитивні, так й негативні наслідки. В якості позитивних результатів такої інтеграції є швидка дифузія світового досвіду, науково-технічних та суспільних ноу-хау, що створюють додаткові можливості для інноваційного розвитку суспільства; в якості негативних наслідків виступає високий рівень чутливості національних економік до кризових флуктуацій світового оточення.

На сьогоднішній день, практично всім надтериторіальним утворенням притаманні системні кризові явища. Так, наприклад, комплексними проблемами розвитку Європейського Союзу є високий рівень безробіття, слабке економічне зростання та рівень зовнішнього боргу, що постійно зростає [1]. Виходячи з наведеного та враховуючи інтеграційно-європейський вектор стратегічного розвитку України, необхідно здійснювати перманентне її позиціонування серед країн Євросоюзу задля отримання оцінки об'єктивних можливостей серед європейського оточення.

Отримання системного погляду на місце України базується на аналізі статистичних індикаторів різних сфер життя суспільства. З цією метою в роботі розглянемо показники економічної та соціальної сфери господарства.

Важливішим індикатором ефективності діяльності всіх економічних агентів країни є валовий внутрішній продукт на душу населення. На рис. 1 наведено динаміка цього показника по домінуючим країнам Євросоюзу, Україні та Словаччині. Аналізуючи наведені динаміки можна зробити наступні висновки:

1) Франція, Об'єднане Королівство та

Німеччина за період 2000-2017 рр. збільшили значення ВВП на душу населення в 1,2 рази; Україна – в 1,6 рази; Польща. Словаччина – в 1,9 рази;

2) Аналізовані країни мають суттєву різницю у рівнях цього показника, що віддзеркалює істотну різницю в економічному розвитку цих країн (рис. 2). Так, Україна має найнижчі значення цього показника та відстає в економічному розвитку від Словаччини в 6,7 разів; від Польщі – в 5,2 рази; від Франції, Німеччини та Англії – в 14,2 рази.

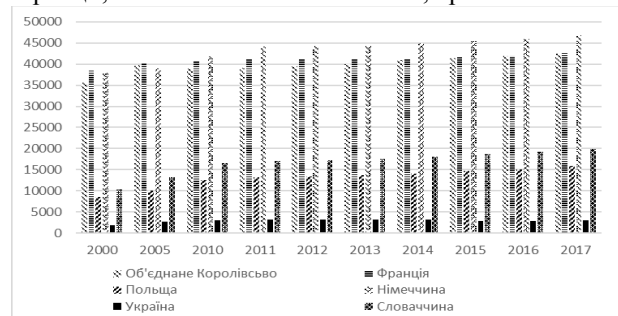

Рис. 1. Графіки зміни ВВП на душу населення для країн Європи, України та Словаччини (\$) за період 2000-2017 рр. [1]

Рис. 2. ВВП на душу населення Графіки зміни ВВП на душу населення для країн Європи, України та Словаччини (\$) станом на 2017 рік [1]

Важливим індикатором, що оцінює розшарованість населення за рівнем доходів виступає індекс Джині. Його економічна інтерпретація міститься в наступному: чим ближче значення індексу до 100, тим вище нерівність населення країни (рис. 3). Як видно з рис. 3, значення індексу найнижчими є для України (середнє значення за період – 25,3) та Словаччини (27,1), для Англії, Франції та Німеччини значення коливається в діапазоні 30-33 п. Аналіз наведених даних свідчить про невисокий рівень індексу, що на перший погляд, є позитивним трендом для України. Але, якщо зіставити це значення з показниками: національний коефіцієнт бідності (% населення, що живе за ризикою бідності) станом на 2016 р. цей показник становить в Україні 3,8%; долею у сукупному доході

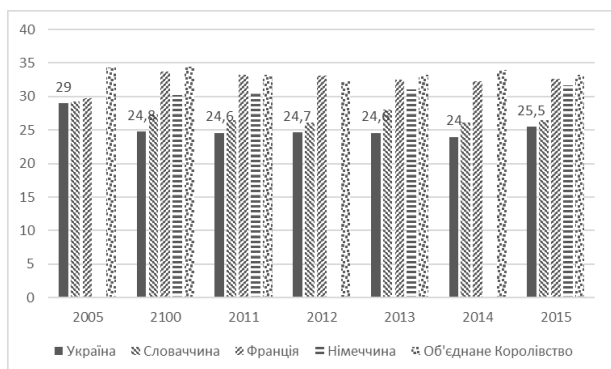

Рис. 3. Динаміка індексу Джині для країн Європи, України та Словаччини [1]

населення 20% самих багатих людей - станом на 2016 р. він складає в Україні 35,1%; долею 20% самих бідних люде, що дорівнює лише 10% у сукупному доході населення, то можна зробити висновок про тенденцію поступового зубожіння більшості населення країни.

Привабливість соціальних та трудових умов життя в країні опосередковано відзеркалює коефіцієнт чистої міграції, що розраховується як різниця між іммігрантами та емігрантами на 1000 населення (рис. 4).

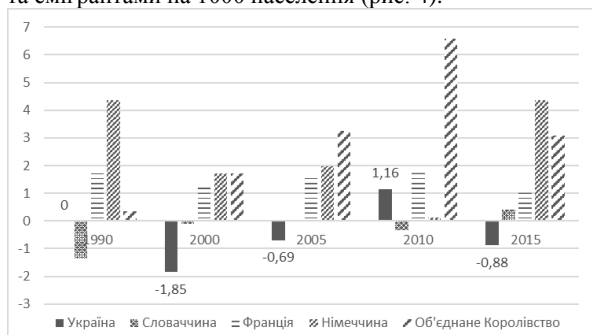

Рис. 4. Динаміка зміни коефіцієнту чистої міграції[1]

Як бачимо з рис. 3, за період 1990-2015 рр. Україна тільки у 2010 р. мала позитивне значення показника, що свідчить про негативну тенденції від'їзду українців за кордон для пошуку достойної роботи та умов життя. Так, станом на 2015 р. кількість емігрантів перевищувала кількість іммігрантів на 200 тис. осіб. Проблема відтоку за кордон населення Словаччини була характерною в період 1970-2010 р., але вона була не такою гострою як для України. Так, на 2010 р. кількість емігрантів перевищувала кількість іммігрантів всього на 9 тис. осіб, а з 2015 р. в країні спостерігається позитивна тенденція перевищення кількості іммігрантів над емігрантами на 11 тис. осіб.

Найбільш привабливими з аналізованих країн з точки зору привабливих умов праці та життя виступають Англія, Німеччина та Франція, у яких кількість іммігрантів за аналізований період постійно зростає. Лідером є Німеччина, станом на 2015 р. кількість іммігрантів над емігрантами складає 1777,1 тис. осіб.

Сучасним інструментом оцінювання рівня розвитку країни задля проведення різноманітних міжнародних порівнянь є індекси. Тому доцільно проаналізувати позиції України та Словаччини серед європейської спільноти.

Одним з ключових індикаторів соціального розвитку виступає індекс рівня освіти країни. Він розраховується як інтегральне значення двох субіндексів – індексу грамотності дорослого населення та індексу сукупної долі осіб, що отримують начальну, середню та вищу освіту. На рис. 5 наведено динаміку зміни даного індексу по країнах

Європи, Словаччині та Україні. Як свідчить графік, всі аналізовані країни займають високі значення індексу,

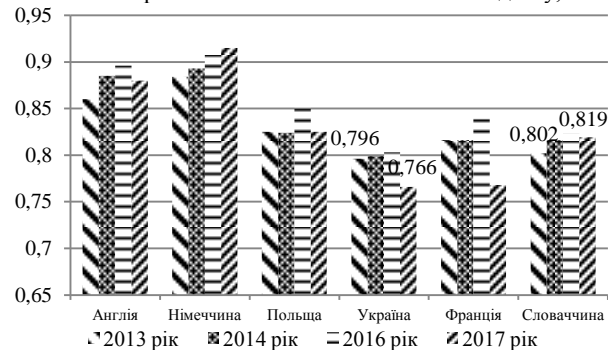

Рис. 5. Динаміка зміни індексу рівня освіти за період 2013-2017 рр. [2]

значення якого змінюються від 0 до 1. Для України сфера освіти є найбільш розвинутою сферою народного господарства. Але, треба зазначити, що за аналізований період, на жаль, в Україні, як і у Франції, спостерігається зниження значення індексу (падіння складає 0,03 п. та 0,05 п. відповідно). Навпаки, Словаччина демонструє тенденцію до збільшення значень індексу на 0.02 п., як і Німеччина та Об'єднане Королівство.

Економічна свобода є фундаментальним правом кожної людини, що виражається в контролі його трудової і майнової діяльності. В економічно вільному суспільстві люди можуть вільно працювати, виробляти, споживати і інвестувати, оскільки їх свобода гарантується, але не обмежується державою. На рис. 6 наведено динаміку індексу економічної свободи за період 2000-2018 рр. по аналізованих країнах.

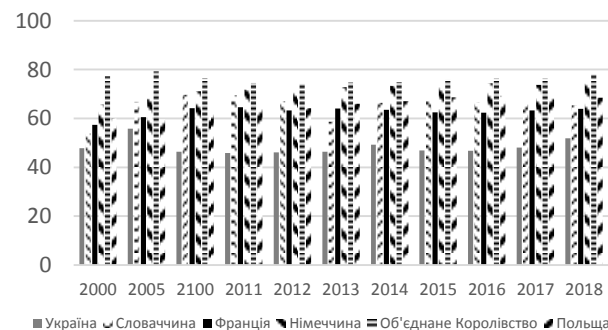

Рис. 6. Динаміка індексу економічної свободи[1]

Треба зазначити, що всі аналізовані країни мають позитивну тенденцію до зростання цього індикатору. Але найбільш високий рівень зростання по даному індексу притаманний Словаччині (на 20% за період, станом на 2018 р. 58 місце з 169), Україна також посилила свої позиції щодо економічних свобод на 10%, але станом на 2018 р. вона займає низьке 148 місце серед 169 країн.

Таким чином, індикаторний профіль показує позитивні тенденції розвитку України та Словаччини, їх спроможність до перетворення у провідні країни Європейського співтовариства за умови підтримки стратегії регіональної інтеграції.

Список літератури

1. Кноема. [Электронный ресурс]. Доступно:
<https://knoema.ru/atlas/topics/>
2. Nonews [Электронный ресурс]. Доступно:
<https://nonews.co/directory/lists/countries/education>